

Шут М.І.,
академік НАПН України,
доктор фізико-математичних
наук, професор
Благодаренко Л.Ю.,
доктор педагогічних наук,
професор
(Національний педагогічний
університет імені
М.П. Драгоманова)

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ В УКРАЇНІ: ЯК ЗБЕРЕГТИ ЇЇ В УМОВАХ КРИЗИ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ

Залишилася у минулому вступна кампанія 2019 року. І дива знову не трапилося – лірики залишилися без фізиків, а українські абітурієнти у черговий раз підтвердили, що пізнавати закони природи вони не прагнуть. Це прикро з різних причин: по-перше, свідчить про те, що наша молодь не усвідомлює виключної ролі фізики у розвитку суспільства; по-друге, у більшості провідних країн світу фокус уваги нині різко змістився з суспільно-гуманітарних на природничі науки. На жаль, в Україні криза природничої освіти поки ще продовжується. Свого часу, коли в нашої країні розпочалося оновлення вищої освіти, у його основу було покладено провідні світові тенденції. Але не всі ці тенденції були правильно оцінені з урахуванням національних особливостей. Наприклад, як показав час, одна з них для нашої системи освіти стала шкідливою, а саме збільшення гуманітарної складової за рахунок людиноорієнтованих навчальних дисциплін – економіки, права, соціології, психології тощо. Негативні наслідки таких підходів ми бачимо сьогодні – цього року найменшим попитом у абітурієнтів, як завжди, користувалися спеціальності, вкрай необхідні для країни. Це «Середня освіта (фізика)», «Фізика та астрономія», «Прикладна фізика і наноматеріали», «Мікро – і наносистемна техніка», «Електроніка». У чому причина такого становища? Відповідь очевидна – молодь не знає фізики, оскільки нині має місце не лише стагнація педагогічної фізичної освіти, а її знищення.

Станом на сьогодні професія вчителя фізики є вмираючою, і це жахливо! У більшості випадків учні просто бояться обирати зовнішнє незалежне оцінювання з фізики, оскільки мають недостатній рівень знань і самі це розуміють. Але обсяг державного замовлення на прийом у 2019 році на

спеціальність «Середня освіта (фізика)» у закладах педагогічної вищої освіти є вкрай малим. Хто за таких умов буде навчати фізики українську молодь? Таким чином, ми опиняємося у замкненому колі: заклади середньої освіти не забезпечують достатнього рівня знань з фізики та мотивації до її вивчення, учні (навіть ті, кого цікавлять фізичні та фізико-технічні спеціальності) не здатні скласти зовнішнє незалежне оцінювання, яке необхідне для вступу до навчання на відповідні спеціальності і, як підсумок – найбільш сучасні і необхідні для країни галузі науки і техніки втрачають кадри, а суспільство – свій інтелектуальний потенціал. Отже, починати треба з витоків – із закладів середньої освіти, де ситуація з навчальним предметом «Фізика» є невтішною.

Серед першочергових заходів з відродження підготовки вчителя фізики в Україні та підвищення її престижності ми виділяємо такі:

- налагодження системи професійної орієнтації на професію вчителя фізики;
- відродження роботи фізико-математичних педагогічних класів та очно-заочних шкіл при закладах педагогічної вищої освіти;
- удосконалення і розширення для учнів таких класів і шкіл системи пільг та заохочень при вступі до закладів педагогічної вищої освіти;
- відновлення цільового набору студентів на спеціальність «Середня освіта (фізика)»;
- встановлення підвищеної стипендії для студентів, які навчаються за спеціальністю «Середня освіта (фізика)».

Отже, відновлення і поповнення науково-технічного потенціалу України слід починати з приділення першочергової уваги підготовці вчителів фізики. Якщо ситуація з набором на спеціальність «Середня освіта (фізика)» не покращиться, то у найближчому майбутньому компетентних учителів в закладах середньої освіти не залишиться. І як тоді забезпечити в тому числі профільне навчання? Недостатньо назвати школу «ною», змінити термін навчання та інтегрувати навчальні предмети – необхідно підготувати когорту висококомпетентних українських вчителів, які будуть здатні реалізувати освітній проект «Нова українська школа».